FOOD SECURİTY AND ENERGY SECURİTY AFTER COVİD-19, İN THE SHADOW OF THE EASTERN EUROPEAN WAR (RUSSİA-UKRAİNE WAR): BACKSLİDİNG ON THE SUSTAİNABLE DEVELOPMENT GOALS?

Dr. Adem Esen[1]

Good morning,

Distinguished guests

Welcome to beautiful city Istanbul, which sits on two continents and had been the capital of empires, and welcome to Istanbul University, the Faculty of Political Sciences, the oldest academic institution in the region. I hope that the SAFE-22 Conference with the theme "Circular Economy Implementation in Agri-food Energy Production for Community Empowerment" will be a productive work.

I will try to address some issues on food and energy security after the pandemic, taking into account the UNDP sustainable development goals, and I will also try to connect with the D-8, of which Turkey and Indonesia are members.

The Covid-19 outbreak (pandemic), which has affected the whole world for a long time, has caused the world economy to experience an unprecedented shock in recent history. This pandemic required coordinated efforts by governments, businesses and various stakeholders, both nationally and globally. During this period, economic activity was significantly hampered by full or partial lockdown measures. The prolonged shutdown was a forerunner of economic stagnation in the aftermath of the pandemic. The pandemic reminded humanity of the need to be prepared for any crisis at local, national, regional and global levels. It also demonstrated the need for social policies in addition to market-oriented decisions.

Although the pandemic caused a significant number of deaths, it had perhaps a greater impact on the increase in unemployment and the decline in economic growth. The crisis also led to an increase in public debt, an increase in the current account deficit, a decrease in official reserves and a change in exchange rates. The pandemic has also highlighted areas that need to be prioritized in countries. For example, in Turkey, digitalization, food safety, healthcare, social assistance and flexible working have come to the fore.

The most affected sector during the pandemic was the health sector. Here, the concept of welfare state gained importance again. The necessity of social protection policies was once again understood. In this context, the function of zakat and charity in Muslim societies came to the fore. Perhaps in this context, in addition to social solidarity, policies to ensure fair income distribution should be emphasized.

Since the pandemic restricted the operation of businesses for a long time, the service sector was affected much more. Since the beginning of the pandemic in Turkey, sectors have been separated, industry and agriculture sectors have been exempted from restrictions and efforts have been made to ensure that production activities are not disrupted. Nevertheless, the agricultural production pattern was also affected due to the change in the general life and became a predictor of price increases in the coming crisis in the agricultural sector.

[1] Prof. Dr. Adem Esen Istanbul University, Faculty of Political Sciences. E-mail: adem.esen@istanbul.edu.tr

It has become more important to ensure that the harvest of agricultural products and the global trade in food commodities are not interrupted and that products are delivered safely from producers to consumers in order to ensure that people can be fed safely during pandemic conditions.

Experience has shown that moving away from prescriptivism, which reduces people's motivation in working life, and making production flexible even under pandemic conditions can reduce the devastating economic impact of pandemics.

One sector we would like to draw attention to here is the construction sector. The rising inflation in Turkey due to the pandemic and the rising prices of construction materials have led people to invest their financial assets in real estate, which has led to a significant increase in prices in this sector. Construction and land prices and rents have increased far above wages and salaries. As a result, although at different rates across the country, there have been significant price increases in urban areas, especially in big cities. In order to control rising prices, the government has announced the largest housing and land production program in the country's history, with a target of 250,000 housing units.

Energy Crisis and Russia-Ukraine Conflict

After the pandemic, the extended Russia-Ukraine war created energy problems in Europe and neighboring countries, and also reduced food supply. Energy is now, as it has always been, a weapon of international threat. On the one hand, the war has reduced foreign trade through trade embargoes, and on the other hand, it has prevented cultivation in agricultural areas. As an example, a Turkish businessman, who was planning to invest in Ukraine for export to European countries and had taken concrete steps in this regard, said that he had given up his intention to plant garlic in a large field in this country. This is because the increasing bombardments in recent days threaten security in the cities and prevent agriculture in rural areas. Because of this, producing units can only produce for their own consumption, but no longer for national and international markets. It is not clear how long this war will last. Therefore, the negative effects of the war have a strong impact on neighboring countries. As a matter of fact, the European Union countries are already accustoming themselves to energy shortages due to the embargoes. In these countries, people are advised to use less energy, less water, etc.

Turkey has been pursuing important diplomatic initiatives to ensure that this war ends peacefully and that both sides and other countries are not harmed. As a result of the efforts of Turkish President Recep Tayyip Erdoğan, Ukraine and Russia, as well as Turkey and the UN, signed the "Agreement on the Safe Shipment of Grain and Foodstuffs through Ukrainian Ports", or the "Grain Corridor Agreement" in Istanbul on July 22, 2022. Thus, this agreement will contribute to preventing global food shortages and reducing food prices through the safe export of Ukrainian and Russian food and fertilizers to the world. It will be a solution to the threat of hunger for millions of people around the world, from Africa to the Middle East, from America to Asia. In a short period of time, as of today, 7.7 million tons of grain have been shipped. Turkey is also making efforts to ensure that these foodstuffs are utilized by countries suffering from hunger.

Will these two negative developments, namely the pandemic and the ensuing Russian-Ukrainian war, lead to a setback in achieving sustainable development goals?

As it is known, the Millennium Development Goals developed under the leadership of the UNDP on a global scale, followed by the Sustainable Development Goals between 2015 and 2030, address the achievement of 169 targets under 17 main headings (goals). Countries prepare voluntary reports for this.

Among the SDG targets, food and energy security, which is our subject, is related to almost all targets.

The goal of food security is to end poverty (SDG 1) and hunger (SDG 2). This requires economic growth (SDG 8), industry, innovation and infrastructure (SDG 9), responsible production and consumption (SDG 12), healthy water and sanitation (SDG 6), accessible and clean energy (SDG 7), climate action (SDG 13) and life on water (SDG 14), life on land (SDG 15) and peace and justice (SDG 16), gender equality (SDG 10), reducing inequalities (SDG 10), sustainable cities and communities (SDG 11), quality education (SDG 4), and goals and partnerships (SDG 17) are directly or indirectly related.

What was once a concern for underdeveloped countries is now a concern for all countries, including rich countries. In recent decades, the growth and proliferation of metropolitan areas, urbanization and the change in lifestyles in the world in general, as well as intensive migration to cities, have increased the dependence of people and even societies on the production of others. All of this is perhaps making it necessary to rethink some things, such as paying attention to zero waste and making green investments in order to consume responsibly.

We believe that prioritizing local production and using local resources rationally is the level at which concrete steps can be taken in this context. For example, in mountainous settlements in Anatolia (Turkey), people grow flowers in tin cans because there is no soil in front of their houses. They also plant vegetables such as peppers and tomatoes in these cans for their own consumption. In some degenerate cultures, such an endeavor may seem worthless. But in addition to making an important contribution to the family budget, it is therapeutic for family members and contributes significantly to production. In fact, such seemingly simple activities have significant benefits. Times of hardship teach people not to take anything in life for granted.

It should not be forgotten that one of the important factors affecting food and energy security is international monopolies and formations. For this purpose, regional and global cooperations should be increased and ties between Islamic countries should be strengthened also. For this purpose, Turkey, Indonesia, Bangladesh, Iran, Malaysia, Egypt, Nigeria, Egypt, Nigeria and Pakistan established the D-8 Organization for Economic Cooperation under the leadership of Necmettin Erbakan, Prime Minister of the 54th Turkish government. The countries in the D-8 are also members of the Organization of Islamic Cooperation. In terms of population and resources, this organization promises a new opening for Indonesia and Turkey.

The D-8 members are important in their respective regions because of their natural resources, large populations and potential markets. The six basic principles of the D-8 are:

1. Peace, not war,

2. Dialogue, not confrontation,

3. Fairness, not double standards,

4. Equality, not superiority,

5. Fair order, not exploitation,

6. Human rights, freedom and democracy, not oppression and domination.

As a reminder: Cooperation under the D-8 is mainly sectoral in nature. In this context, the countries and sectors are as follows:

- Turkey: Industry, health and environment,

- Indonesia: Poverty alleviation and human resources

- Iran: Science and technology

- Malaysia: Finance, banking and privatization

- Egypt Trade

- Nigeria: Energy

- Pakistan: Agriculture and fisheries

- Bangladesh: Rural development.

In conclusion, the aftermath of Covid-19 and the continuation of the Russia-Ukraine war remain a threat to humanity, with uncertainty as to when it will end in peace. We are realizing that pandemics are changing the world in every aspect. In this context, food and energy security have emerged as the main issues in the need for new policies and strategies on the Sustainable Development Goals and how to achieve them. Energy continues to be an international weapon, while food security calls for new measures to be taken against poverty and hunger. Therefore, as a new world takes shape, where do we want our countries to be? And how can we achieve the changing goals? It is necessary to produce answers to these questions. In this framework, D-8 offers new opportunities for the two member countries, Turkey and Indonesia.

Değerli misafirler,

İki kıta üzerine oturan, imparatorluklara başkentlik yapmış güzel İstanbul'a, coğrafyanın en köklü akademik kuruluşu İstanbul Üniversitesine, Siyasal Bilgiler Fakültesine hoş geldiniz. SAFE-22 Konferansının verimli bir çalışma olacağını umarım.

Burada UNDP sürdürülebilir kalkınma amaçlarını dikkate alarak, salgın hastalık sonrası gıda ve enerji güvenliği konusunda bazı konuları ele almaya ve Türkiye ile Endonezya'nın üyesi olduğu D-8 ile de bağlantı kurmaya çalışacağım.

Tüm dünyayı uzun süre etkileyen Covid-19 salgını (pandemi) Dünya ekonomisinde yakın tarihte eşi görülmemiş bir şok yaşamasına neden olmuştur. Bu salgın hükümetler, işletmeler ve çeşitli paydaşların hem ulusal hem de küresel ölçekte koordineli bir şekilde çalışmalarını gerektirmiştir. Bu dönemde iktisadi faaliyetler tamamen veya kısmen kapanma önlemleriyle önemli ölçüde engellenmiştir. Kapanma süresinin uzaması salgın sonrasındaki iktisadi durgunluğun habercisi olmuştur. Pandemi insanlığa yerel, ulusal, bölgesel ve küresel

düzeylerde her türlü krize hazırlı olma gereğini hatırlatmıştır. Ayrıca piyasa odaklı kararlar yanında sosyal politikalara duyulan ihtiyacı da göstermiştir.

Salgın önemli ölçüde insanın ölümüne neden olmakla beraber belki bundan daha büyük etkisini işsizliğin artışı ve iktisadi büyümenin düşmesinde göstermiştir. Yine krizle kamu borcu artışmış, cari işlemler açığının yükselmiş, resmi rezervleri azalmış ve döviz kurları değişimine yol açmıştır. Salgın hastalık ülkelerde önem verilmesi gereken alanları da göstermiştir. Örneğin Türkiye'de dijitalleşme, gıda güvenliği, sağlık hizmetleri, sosyal yardımlaşma ve esnek çalışma konuları öne çıkmıştır.

Salgın hastalık döneminde en fazla etkilenen sektör sağlık sektörü olmuştur. Burada refah devleti kavramı tekrar önem kazanmıştır. Sosyal koruma politikalarının gerekliliği bir kez daha anlaşılmıştır. Bu kapsamda Müslüman toplumlardaki zekat ve sadakanın fonksiyonu öne çıkmıştır. Belki bu kapsamda sosyal dayanışma yanında gelir dağılımını adil hale getirmeyi sağlayıcı politikalar üzerinde durulması gerekir.

Pandemi ile uzun süre işletmelerin çalışmasına kısıtlama getirildiğinden hizmet sektörü çok daha fazla etkilenmiştir. Türkiye'de salgının başlangıcından itibaren sektörler ayırımı yapılmış, sanayi ve tarım sektörleri kısıtlamalardan istisna tutulmuş ve üretim faaliyetlerinin aksamamasına gayret edilmiştir. Buna rağmen genel hayattaki değişmeden dolayı tarımsal üretim deseni de etkilenmiş ve tarım sektöründe gelecek krizde fiyat artışlarının habercisi olmuştur.

Salgın koşullarında insanların güvenli bir şekilde beslenmelerini temin etmek amacıyla tarım ürünleri hasadının ve küresel gıda malı ticaretinin kesintiye uğramaması ve ürünlerin üreticiden tüketiciye güvenli bir şekilde ulaştırılması daha önemli hale gelmiştir.

Çalışma hayatında insanların motivasyonunu azaltan kuralcılıktan çıkarak salgın şartlarında dahi üretim yapılabilir esnekliğe kavuşturulması salgınların yıkıcı ekonomik etkilerini azaltabileceği tecrübesi edinilmiştir.

Burada dikkat çekmek istediğimiz bir sektör, inşaat sektörüdür. Türkiye'de salgın hastalık döneminin de etkisiyle artan enflasyon ve inşaat malzemelerinin fiyatlarının yükselmesi insanların finansal varlıklarını taşınmaz yatırımlarına yöneltmeleri bu sektördeki fiyatların ciddi oranda artmasına yol açmıştır. İnşaat ve arsa fiyatları ile kiralar ücret ve maaşların çok üzerinde artmıştır. Bunun sonucunda ülke genelinde farklı oranlarda olmakla beraber başta büyük şehirler olmak üzere kentsel alanlarda önemli fiyat artışları yaşanmaktadır. Devlet artan fiyatları da dizginleyebilmek amacıyla ülke tarihindeki en büyük konut ve arsa üretimi programına yönelik 250 000 konut yapımı hedefini açıklamıştır.

Enerji Krizi ve Rusya-Ukrayna Çatışması

Salgından sonra, uzun süreden beri devam eden Rusya-Ukrayna savaşı ile Avrupa ve çevre ülkelerde enerji problemi ortaya çıkmış, ayrıca gıda arzını azaltmıştır. Enerji artık her dönemdeki gibi uluslararası bir tehdit silahıdır. Yine savaş bir yandan ticari ambargolarla dış ticareti daraltırken, diğer yandan tarım alanlarındaki ekimi engellemektedir. Buna örnek olarak; Ukrayna'da yatırım yapmayı planlayan ve bu konuda somut adımlar atan bir Türk iş adamı bu ülkede büyük bir tarlaya sarımsak ekme niyetinden vazgeçtiğini söylemiştir. Çünkü son günlerde artan bombardımanlar şehirlerde güvenliği tehdit ettiği gibi kırsal kesimde tarım yapılmasına engel olmaktadır. Bundan dolayı üretici birimler belki kendi öz tüketimleri için

üretim yapabilmekte, artık ulusal ve uluslararası piyasalara üretim yapamamaktadır. Bu savaşın ne kadar süreceği belli değildir. Bu yüzden savaşın olumsuz etkileri çevre ülkelerde çok fazlasıyla etkilemektedir. Nitekim Avrupa Birliği ülkeleri kendilerini, ambargoların da etkisiyle daha şimdiden enerji darlığına alıştırmaktadır. Bu ülkelerde halkın daha az enerji kullanması ve daha az su kullanması vs. tavsiye edilmektedir.

Türkiye, bu savaşın barışla bitmesi ve hem taraf ülkelerin hem de diğer ülkelerin zarar görmemesi için önemli diplomatik girişimleri sürdürmektedir. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çabaları sonucu Ukrayna ve Rusya'nın yanı sıra Türkiye ve BM tarafından 22 Temmuz 2022'de İstanbul'da "Tahıl ve Yiyecek Maddelerinin Ukrayna Limanlarından Emniyetli Sevki Anlaşması" yani "tahıl koridoru anlaşması" imzalanmıştır. Böylece bu anlaşma Ukrayna ve Rusya'nın gıda ve gübrelerinin dünyaya güvenli ihracat ile küresel gıda kıtlığının önüne geçilmesine ve gıda fiyatlarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Afrika'dan Ortadoğu'ya, Amerika'dan Asya'ya dünyadaki milyarlarca insanı bekleyen açlık tehlikesine çare olacaktır. Kısa süre içinde, bugün itibariyle bu sevkiyatın 7.7 milyon ton tahıl sevkiyatı olmuştur. Ayrıca Türkiye bu gıda maddelerinden açlık sıkıntısı çeken ülkelerin faydalanması için çaba sarf etmektedir.

Bu iki olumsuz gelişme yani salgın hastalık ve arkasından çıkan Rusya-Ukrayna savaşı sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada bir değişikliğe yol açacak mı?

Bilindiği gibi dünya ölçeğinde UNDP öncülüğünde geliştirilen Binyıl Kalkınma Hedefleri arkasından 2015-2030 yılları arasında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 17 ana başlıkta 169 hedefe ulaşılmasını ele almaktadır. Ülkeler bunun için gönüllü raporlar hazırlamaktadır.

SDG amaçları içinde konumuz olan gıda ve enerji güvenliği neredeyse tüm hedeflerle ilintilidir.

Gıda güvenliğinin amacı yoksulluğa (SKA 1) ve açlığa (SKA 2) son vermektir. Bunun için ekonomik büyüme (SKA 8), sanayi, yenilikçilik ve altyapı (SKA 9), bilinçli üretim ve tüketim (SKA 12) sağlıklı su ve sanitasyon (SKA 6), erişilebilir ve temiz enerji (SKA 7) İklim eylemi (SKA 13) sudaki yaşam (SKA 14), karadaki yaşam (SKA 15) ile sulh ve adalet (SKA 16), cinsiyet eşitliği (SKA 10), eşitsizliklerin azaltılması SKA 10), sürdürülebilir şehirler ve topluluklar (SKA 11), nitelikli eğitim (SKA 4), amaçlar ve ortaklıklar (SKA 17) doğrudan veya dolaylı ilişkilidir.

"Kim dur diyecek?" mottosuyla tüm ülkelerin bu hedeflere ulaşması amaçlanmakta ama, gerçekten günümüz dünyası bunu yapabilecek mi?

Önceden az gelişmiş ülkeler için duyulan kaygılar şimdi artık zengin ülkeler dahil tüm ülkeler için kaygı verici hale gelmiştir. Son on yıllarda metropollerin büyümesi ve çoğalması, şehirleşme ve dünyada genel olarak hayat tarzlarının değişmesi ile şehirlere yoğun yaşanan göçler insanların hatta toplumların başkalarını üretimlerine bağımlılığını artırmıştır. Tüm bunlar belki yeniden bazı şeyleri düşünmeyi gerekli kılmaktadır; sorumlu tüketim yapmak için sıfır atığa dikkat etmek, yeşil yatırımlar yapmak üzerinde durulmaktadır.

Yerel üretime öncelik vermek ve yerel kaynakları rasyonel biçimde kullanmak bu kapsamda somut adımların atılacağı düzey olduğu kanaatindeyiz. Örneğin Anadolu'nun (Türkiye) dağlık yerleşim yerlerinde insanlar, evlerinin önlerinde toprak olmadığından teneke kutular içinde çiçek yetiştirirler. Yine bu kutulara kendi tüketimleri için biber, domates gibi sebzeler ekerler.

Bazı dejenere kültürlerde böyle bir çaba değersiz görülebilir. Ama bu aile bütçesi için önemli bir katkı sağlamak yanında aile bireyleri için terapisi etkisi oluşturur ve üretime önemli katkı sağlar. Aslında basit gibi görünen bu tür faaliyetlerin insana önemli faydaları vardır. Sıkıntılı dönemler, insanlara hayatta hiçbir şeyi basit görmemeyi öğretir.

Gıda ve enerji güvenliğini etkileyen önemli faktörlerden birisinin uluslararası tekeller ve oluşumlar olduğu unutulmamalıdır. Bunun için bölgesel işbirliklerinin artırılması yanında İslam ülkeleri arasındaki bağlar güçlendirilmelidir. Bu amaçla 54. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti Başbakanı Necmettin Erbakan önderliğinde Türkiye, Endonezya, Bangladeş, İran, Malezya, Mısır, Nijerya ve Pakistan D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ya da D-8 (Organization for Economic Cooperation) örgütünü kurmuşlardır. Nüfusları ve kaynakları itibariyle bu örgüt Endonezya ve Türkiye için yeni bir açılım vaat etmektedir. D-8 içinde yer alan ülkeler, aynı zamanda İslam İşbirliği Örgütü'nün de üyeleridir.

D-8 üyeleri tabii kaynakları, kalabalık nüfusları ve potansiyel pazarlarından ötürü kendi bölgelerinde önemli konum arz etmektedirler. D-8'lerin altı temel ilkeleri şunlardır:

1. Savaş değil, barış,
2. Çatışma değil, diyalog,
3. Çifte standart değil, adalet,
4. Üstünlük değil, eşitlik,
5. Sömürü değil, âdil düzen,
6. Baskı ve tahakküm değil, insan hakları, hürriyet ve demokrasi.

Hatırlatma bakımından şu da söylenebilir,: D-8 kapsamındaki iş birliği esas itibarıyla sektörel bazda yürütülmektedir. Bu kapsamda ülkeler ve sektörler şöyledir:

- **Türkiye**: Sanayi, sağlık ve çevre,
- **Endonezya**: Yoksullukla mücadele ve insan kaynakları
- **İran**: Bilim ve teknoloji
- **Malezya**: Finans, bankacılık ve özelleştirme
- **Mısır**: Ticaret
- **Nijerya**: Enerji
- **Pakistan**: Tarım ve balıkçılık
- **Bangladeş**: Kırsal kalkınma

Sonuç olarak; Covid-19 sonrası ve Rusya-Ukrayna savaşının sürmesi, ne zaman barışla sonuçlanacağının belirsizliğini korumakta ve insanlığa yönelik tehdidi sürdürmektedir. Salgın hastalıkların dünyayı her yönden değiştirdiğinin farkına varıyoruz. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve buradaki hedeflere nasıl ulaşılacağı ile ilgili yeni politikalar ve stratejiler üretilmesi ihtiyacı bu kapsamda gıda ve enerji güvenliği burada temel sorun olarak ortaya çıkmıştır. Enerji uluslararası silah olma niteliğini sürdürmekte, gıda güvenliği fakirliği ve açlığa karşı yeniden önlemler alınmasını düşündürmektedir. Bunun için yeni bir dünya şekillenirken ülkelerimizin nerede olmasını istiyoruz? Ve değişen hedeflere nasıl ulaşabiliriz? Sorularına cevaplar üretmek gerekir. Bu çerçevede D-8, üye iki ülke Türkiye ve Endonezya için yeni fırsatlar sunmaktadır.